

Nr 134.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning; given Stockholms slott den 16 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg anför därefter följande:

I en till 1932 års riksdag avlåten proposition, nr 100, anförde min företrädare i statsrådsämbetet beträffande uppkommen fråga om statligt understöd till sådana lärarinnor, vilka varit anställda vid privatläroverkens förberedande klasser och blivit entledigade på grund av nämnda klassers avveckling i samband med genomförandet av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, följande:

Även om departementschefen måste i likhet med skolöverstyrelsen och statskontoret anse det billigt och skäligt, att åtgärder från det allmännas

sida vidtoges för att bereda ifrågavarande lärarinnor något understöd som ersättning för mistad anställning, ansåge departementschefen sig dock ej kunna tillstyrka, att förslag till ett mera generellt ordnande av denna angelägenhet förelades riksdagen. Lämpligare vore det, att, efter verkställd närmare utredning, de särskilda fallen bragtes under riksdagens prövning.

I skrivelse den 15 april 1932, nr 107, i anledning av omförmälda proposition anförde riksdagen, bland annat, att riksdagen i likhet med departementschefen ansåge lämpligt, att frågan om understöd åt nämnda kategori av lärare avgjordes från fall till fall.

Sedermera hava ock av 1933 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 256) på förslag av Kungl. Maj:t vissa understöd beviljats till två lärarinnor av ifrågavarande kategori.

Under punkt 137 av 1934 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t vidare framlagt förslag om understöd åt ytterligare en dylik lärarinna.

I skrivelse den 19 april 1932 avgav skolöverstyrelsen i anledning av en av centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening gjord framställning utredning och förslag angående understöd åt biträdande lärare vid folkskola och lärare vid mindre folkskola, vilka på grund av skolväsendets omorganisation mist sin anställning. I berörda förslag anslöt sig överstyrelsen i tillämpliga delar i allt väsentligt till vad överstyrelsen tidigare i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1931 föreslagit beträffande understöd åt vissa förutvarande lärarinnor vid privatläroverkens förberedande klasser.

Beträffande grunderna för understöds utgående åt ifrågavarande folkskollärare anförde överstyrelsen i skrivelsen den 19 april 1932 i huvudsak följande:

Överstyrelsen ansåge, att understödsfrågor av detta slag svårligen kunde lösas likformigt efter vissa på förhand stadgade grunder, utan att dylik ersättning borde beviljas med hänsyn till de föreliggande omständigheterna i varje särskilt fall.

Såsom en allmän regel syntes emellertid böra gälla, att ersättning finge utgå endast till sådan entledigad lärarinna, som under minst fem år varit anställd vid mindre folkskola eller såsom biträdande lärarinna vid folkskola. Däremot syntes icke böra föreskrivas någon viss levnadsålder, vid vilken understödet skulle börja att utgå. Den övre åldersgräns, intill vilken ersättning för mistad arbetsinkomst borde beviljas, syntes böra sammanfalla med inträdet i pensionsåldern, sålunda 60 år. Även pensionsfrågan syntes böra bliva föremål för prövning i varje särskilt fall.

För fastställandet av *understödsbeloppen* syntes en lämplig utgångspunkt kunna erhållas i de i gällande författningar stadgade avlöningsförmånerna för ordinarie småskollärarinna. Härvid borde hänsyn tagas till lönen i den lönegrad, i vilken lärarinnan befunne sig vid entledigandet, dyrtidstillägg enligt gällande grundtal, provisorisk avlöningsförbättring å billigaste ort samt värdet av naturaförmånerna till den uppskattning, som föreslagits av 1928 års lönekommitté i dess betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet. Ersättning borde utgå med två tredjedelar av det sålunda beräknade totala avlöningsbeloppet. Med då-

varande dyrtidstilläggsprocent skulle ersättningsens maximibelopp komma att uppgå till i avrundat tal 1,600 kronor.

I häröver den 8 oktober 1932 avgivet utlåtande förordade *statskontoret* i anslutning till 1932 års riksdags ovannämnda uttalande beträffande understöd åt entledigade lärarinnor vid privatläroverkens förberedande klasser, att jämväl frågan om understöd åt ifrågavarande lärarinnor vid mindre folkskolor och biträdande lärarinnor vid folkskolor upptoges till prövning i enahanda ordning, eller sålunda att varje särskilt fall efter verkställd utredning bragtes under riksdagens prövning.

Genom beslut den 11 november 1932 fann härefter Kungl. Maj:t — med förklarande att Kungl. Maj:t förutsatte, att skolöverstyrelsen skulle vidtaga på densamma ankommande åtgärder för att understödsfrågor av ifrågakomna slag från fall till fall bragtes under Kungl. Maj:ts prövning — vad i omförmälda ärende förekommit icke i dåvarande sammanhang föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Ansökningar om understöd hava nu inkommit från sex lärarinnor, tillhörande här ifrågavarande kategori, nämligen förra lärarinnorna vid Älgöns mindre folkskola i Lycke skoldistrikt Alice Maria Lova Hansén, vid Årtebäcks mindre folkskola i Förlösa skoldistrikt Tekla Elisabet Johansson, vid Valbergs mindre folkskola i Dals-Eds skoldistrikt Ebba Cecilia Zakrisson, vid Ollsta mindre folkskola i Häggenäs skoldistrikt Maria Karolina Rådström, född Königsson, vid Stockeds mindre folkskola i Tynderö skoldistrikt Elin Teresia Söderberg, född Långström, samt förra biträdande lärarinnan vid Burviks folkskola i Burviks skoldistrikt Emma Aurora Löfstedt, född Holmgren.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

1. *Alice Maria Lova Hansén* har anhållit att bliva tilldelad så stort understöd, som av riksdagen kan komma att anvisas.

Sökanden, som är född den 23 mars 1894, har efter avlagd småskolläraryxamen i Kalmar år 1922 tjänstgjort såsom lärarinna vid Älgöns mindre folkskola i Lycke skoldistrikt från och med höstterminen 1922 till och med vårterminen 1931 eller tillhoppa 18 terminer. Från sin nämnda anställning entledigades sökanden på grund av domkapitlets i Göteborg beslut, att Älgöns mindre folkskola skulle indragas från och med den 1 juli 1931. — Enligt intyg av kyrkoherden i Barlingbo församling, där sökanden nu vistas, är sökanden helt i saknad av inkomster och i största behov av understöd. Sökanden vårdar sin sedan flera år tillbaka svårt sjuka moder. Denna åtnjuter i månaden omkring 10 kronor i folkpension samt 30 kronor i understöd av kommunen, vadan båda kvinnorna blott hava 40 kronor i månaden för sitt uppehälle. — Sökanden har enligt uppgift efter sitt entledigande förgäves sökt ett flertal lärarinneplatser vid småskola, varom i två fall intyg av vederbörande skolrådsordförande finnas bifogade handlingarna.

Sökandens avlöningsförmåner under senaste året av hennes anställning hava uppgått till: lön 1,200 kronor, ett ålderstillägg 150 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor, dyrtidstillägg 378 kronor

samt provisorisk avlöningsförbättring 150 kronor, eller sammanlagt 2,178 kronor. $\frac{2}{3}$ av sistnämnda belopp utgör 1,452 kronor.

2. *Tekla Elisabet Johansson* har anhållit om det understöd, som må kunna utgå till lärarinna, vilken förlorat sin anställning på grund av folkskoleväsendets omorganisation.

Sökanden, som är född den 27 december 1890, har avlagt småskolläraryxamen i Växjö år 1909. Efter tjänstgöring vid småskolor och mindre folkskolor inom olika skoldistrikt under sammanlagt omkring 10 terminer, har sökanden tjänstgjort som lärarinna vid Ardebäckens mindre folkskola i Förlösa skoldistrikt från och med den 1 augusti 1918 intill den 1 juli 1931, då skolan på grund av ringa barnantal indrogs. Hennes sammanlagda tjänstgöringstid utgjorde då omkring 36 terminer. — Enligt intyg av ordföranden i Kalvsviks sockens fattigvårdsstyrelse är sökanden utan existensmedel. — Enligt ett vid ansökningen fogat intyg har sökanden upprepade gånger sökt ny anställning som lärarinna utan att erhålla dylik.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning utgjorde: lön 1,200 kronor, två ålderstillägg 300 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor, dyrtidstillägg 378 kronor samt provisorisk avlöningsförbättring 150 kronor, eller sammanlagt 2,328 kronor. $\frac{2}{3}$ av sistnämnda belopp utgör 1,552 kronor.

3. *Ebba Cecilia Zakrisson* har anhållit om understöd med belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt.

Sökanden, som är född den 3 oktober 1882 och avlagt småskolläraryxamen i Eksjö 1903, har sedermera tjänstgjort dels inom Hults skoldistrikt huvudsakligen såsom småskollärarynna från och med den 1 januari 1904 till och med den 30 november 1917, eller tillhoppa 28 terminer, dels ock inom Dals-Eds skoldistrikt i egenskap av lärarinna vid Valbergs mindre folkskola från och med vårterminen 1918 till och med vårterminen 1930, eller tillhoppa 25 terminer. Hennes sammanlagda tjänstgöringstid utgjorde således 53 terminer. Från sin anställning vid sistnämnda skola entledigades hon på grund av skolans indragning, enär några skolpliktiga barn ej längre funnos inom skolroten. — Enligt läkarbetyg är sökanden på grund av sjukdom urståndsatt att innehava tjänst som lärarinna. Rörande sin ekonomiska ställning har sökanden på heder och samvete intygat, att hon blott äger ett mindre angivet belopp.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning utgjorde: lön 1,200 kronor, ålderstillägg 300 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor, dyrtidstillägg 512 kronor samt provisorisk avlöningsförbättring 150 kronor, eller sammanlagt 2,462 kronor. $\frac{2}{3}$ av sistnämnda belopp utgör 1,641 kronor.

4. *Maria Karolina Rådström, född Königsson*, har anhållit om det understöd, som må kunna beviljas.

Sökanden, som är född den 31 december 1885, har avlagt småskolläraryxamen i Lycksele 1905. Därefter har hon enligt vad utdrag ur hennes tjänstebok utvisar tjänstgjort vid mindre folkskola inom olika skoldistrikt under åren 1905—1909 och 1913—1917, tillhoppa omkring 15 terminer, samt, efter vikariat i Skorpedes skoldistrikt under delar av åren 1917 och 1918, varit ordinarie småskollärarynna i Multrä skoldistrikt under en del av år 1918 samt åren 1919, 1920 och 1921, med avsked från och med den 1 ja-

nuari 1922. Under delar av åren 1922 och 1923 har hon varit vikarierande folkskollärarynna inom Dorotea skoldistrikt. Slutligen har hon enligt bifogad avskrift av tjänstgöringsbetyg varit anställd vid Ollsta mindre folkskola i Häggenås skoldistrikt från och med den 9 augusti 1925 till och med den 31 december 1928. Hennes sammanlagda tjänstgöring intill sistnämnda dag utgjorde omkring 40 terminer. Från sin befattning vid Ollsta mindre folkskola blev sökanden entledigad den 31 december 1928 på grund av skolans indragning i anledning av ringa barnantal. Sedermera har sökanden blott innehaft tillfälliga vikariat. — Enligt intyg av Stockholms stads fattigvård är sökanden medellös och läkare har intygat, att hon är oförmögen att helt försörja sig med kroppsarbete. Sökanden är änka med en tolvårig son. — Efter sitt entledigande har sökanden upprepade gånger sökt anställning som lärarinna och även tidsals innehaft sådan anställning.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning vid Ollsta skola utgjorde: lön 1,200 kronor, ålderstillägg 300 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor samt dyrtidstillägg 489 kronor, eller sammanlagt 2,289 kronor. $\frac{2}{3}$ av ovannämnda belopp utgör 1,526 kronor.

5. *Elin Teresia Söderberg, född Långström*, har anhållit att, räknat från och med den 1 juni 1928, få komma i åtnjutande av högsta möjliga understöd.

Sökanden är född den 13 juli 1888 och har avlagt småskollärarynna i Umeå år 1908. Därefter har hon enligt vad hennes tjänstebok ävensom särskilda tjänstgöringsbetyg utvisa innehaft följande tjänsteförordnanden: vid mindre folkskolor i Gideå, Sidensjö och Björna särskilda skoldistrikt under åren 1908—1914, tillhoppa omkring 13 terminer; vid småskolor inom Borgsjö och Alby skoldistrikt under åren 1915—1918, tillhoppa 8 terminer; vid mindre folkskola i Haverö skoldistrikt såsom vikarie vårterminen 1920, samt slutligen vid Stockeds mindre folkskola i Tynderö skoldistrikt från och med den 1 september 1920 till och med den 31 maj 1928, eller 16 terminer. Hennes sammanlagda tjänstgöringstid utgjorde sålunda omkring 38 terminer. Från sin befattning vid Stockeds mindre folkskola blev sökanden entledigad på grund av skolans förändring till folkskola av tredje B-formen. — Enligt intyg av ordföranden i Borgsjö sockens fattigvårdsstyrelse är sökandens ekonomiska ställning så svag, att hon för sin egen och sina barns nödortfuga försörjning tidvis fått uppbära understöd från fattigvården. Enligt läkarintyg var sökanden redan i början av år 1928 förhindrad att sköta sin tjänst på grund av neurasteni.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning vid Stockeds skola utgjorde: lön 1,200 kronor, ålderstillägg 300 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor samt dyrtidstillägg 483 kronor, eller sammanlagt 2,283 kronor. $\frac{2}{3}$ av sistnämnda belopp utgör 1,522 kronor.

6. *Emma Aurora Låfstedt, född Holmgren*, har slutligen anhållit om det understöd, som kan beviljas henne på grund av mistad anställning såsom biträdande lärarinna vid folkskola.

Sökanden, som är född den 5 maj 1881, har avlagt småskollärarynna i Skellefteå år 1901 och har därefter tjänstgjort inom Byske skoldistrikt under åren 1901—1908 huvudsakligen vid mindre folkskola tillhoppa 16 terminer, inom Nederluleå skoldistrikt åren 1909—1916 vid mindre folkskola

tillhoppa 14 terminer, inom Skellefteå landsförsamlings skoldistrikt åren 1916—1918 vid mindre folkskola tillhoppa 5 terminer, samt senast inom Bureå skoldistrikt vid Burviks folkskola från och med år 1919 till och med år 1927 eller 18 terminer, därav under åren 1921—1927 i egenskap av biträdande lärarinna. Från sistnämnda tjänst blev hon entledigad på grund av tjänstens förändring till ordinarie folkskolläraryrkebefattning. Hennes sammanlagda tjänstgöringstid utgjorde då 53 terminer. — Enligt intyg av folkskolestyrelsens ordförande i Bureå har sökanden, som är gift med arbetaren Anton Rudolf Löfstedt, blott med stora försakelser kunnat uppehålla hemmets ekonomi, särskilt som makarna Löfstedt bidraga till försörjningen av sökandens äldre fader.

Sökandens avlöningsförmåner under sista året av hennes anställning utgjorde: lön 1,200 kronor, tre ålderstillägg 450 kronor, värdet av naturaförmånerna bostad och bränsle 300 kronor samt dyrtidstillägg 527 kronor, eller sammanlagt 2,477 kronor. $\frac{2}{3}$ av sistnämnda belopp utgör 1,651 kronor.

Över dessa ansökningar hava utlåtanden avgivits av skolöverstyrelsen den 22 december 1933 och av statskontoret den 25 januari 1934.

Skolöverstyrelsen har i sitt utlåtande anfört följande:

När det gällde att pröva, huruvida och i vad mån sökandena borde komma i åtanke för erhållande av understöd, funne överstyrelsen sådana förhållanden vara ådagalagda, att överstyrelsen för sin del ville tillstyrka deras framställningar om understöd. I samtliga fall hade omfattningen av sökandens tjänstgöring med anställning tills vidare väsentligen överstigit tio terminer. Samtliga hade också styrkt, att de blivit entledigade från sin tjänst på grund av skolorganisatoriska åtgärder. De lämnade intygen och uppgifterna syntes ådagalägga, att de sökande ekonomiskt befunno sig i små eller rentav fattiga omständigheter. I en del fall hade intygats, att sökanden efter entledigandet förgäves sökt att erhålla förnyad anställning vid skola. Frånvaron av dylik uppgift torde emellertid icke böra tillmätas någon avgörande betydelse. Det torde ligga i sakens natur, att äldre entledigade, mer eller mindre utslitna lärarinnor icke kunde stå sig i den hårda konkurrensen om lediga tjänster eller vikariat, då det funnes överflöd på yngre arbetslösa småskollärarinnor.

En av de sökande, *Ebba Zakrisson*, hade bifogat läkarbetyg, utvisande att hon lede av sjukdom (neurastenia), som med all sannolikhet komme att bli varaktig och göra henne urståndsatt att söka och innehava tjänst som lärarinna. Det syntes överstyrelsen, att understödet i detta fall borde beräknas med hänsyn till storleken av den pension, som tillkomme obotligt sjuk småskollärarinna ($\frac{3}{4}$ av hel pension). Hel pension för sådan befattningshavare uppginge med stadgat pensionstillägg till 1,440 kronor, och $\frac{3}{4}$ därav utgjorde 1,080 kronor, vartill komme dyrtidstillägg med omkring 118 kronor. Sammanlagda summan utgjorde sålunda 1,198 kronor. Sökanden yore 51 år gammal och hade en sammanlagd tjänstetid av 53 terminer. Överstyrelsen ville därför förorda, att understödet för *Ebba Zakrisson* bestämdes till 1,200 kronor.

I *övriga fall* syntes understödsbeloppet böra beräknas på det sätt, som överstyrelsen förordat i sina ovan nämnda framställningar den 31 augusti 1931 och den 19 april 1932, sålunda $\frac{2}{3}$ av den beräknade avlöningen, då befattningshavaren entledigades. Med hänsyn emellertid därtill, att dyrtidstilläggsprocenten sedan dess ytterligare något nedgått, torde beloppen böra

undergå skälig avrundning nedåt och i varje fall icke utgå med högre belopp än 1,500 kronor. Med hänsyn härtill syntes understöden böra bestämmas för Alice Hansén till 1,300 kronor, för Elisabet Johansson till 1,400 kronor, för Maria Rådström till 1,400 kronor, för Teresia Söderberg till 1,400 kronor och för Emma Löfstedt till 1,500 kronor.

Överstyrelsen erinrade därom, att Kungl. Maj:t i propositionen nr 146 till 1933 års riksdag framlade förslag om understöd till tvenne förutvarande lärarinnor vid privatläroverks småskolavdelningar till belopp av i ena fallet 1,200 kronor (denna lärarinna åtnjöt en årlig pension från prästerskapets änke- och pupillkassa med 855 kronor) och i det andra fallet 1,500 kronor, vilka belopp även statskontoret hade funnit skäliga. Såsom närmare framginge av riksdagens skrivelse nr 256 beviljade riksdagen åt de nu ifrågavarande lärarinnorna understöd med belopp, som väsentligen understigit de av Kungl. Maj:t föreslagna. Överstyrelsen hade emellertid i frågans nu förevarande läge vid framläggande av förslag icke funnit sig kunna fota sina beräkningar på några andra grunder än dem, som i de tidigare utredningarna blivit föreslagna.

Understöden syntes böra utgå tills vidare, intill dess vederbörande lärarinna uppnått pensionsåldern, samt utbetalas ur det ordinarie förslagsanslaget till avlöning av lärare vid folkskolor.

Det syntes böra ankomma på Kungl. Maj:t att för understödets utgående fastställa erforderliga villkor och bestämmelser. Därvid torde i huvudsak böra vinna tillämpning, vad Kungl. Maj:t enligt brev till statskontoret den 22 juni 1933 föreskrivit angående av riksdagen beviljat understöd åt två förutvarande lärarinnor vid privatläroverks småskolavdelningar.

Statskontoret har i sitt utlåtande till en början närmare uttalat sig angående omfattningen av det föreliggande behovet av understöd samt om vilka principiella förutsättningar, som böra föreligga för understöds beviljande, ävensom angående grunderna för understödsbeloppens beräkande. Här om anför ämbetsverket följande:

Statskontoret hade i utlåtande den 8 oktober 1932 uttalat, att det syntes vara med billighet överensstämmande att sådana lärarinnor, varom nu vore fråga, i de fall, där verkligt ömmande omständigheter föreläge, finge komma i åtnjutande av något understöd. Denna uppfattning ansågo sig ämbetsverket böra vidbliva. Enligt vad i skolöverstyrelsen inhämtats, torde den personalgrupp, som det här gällde, omfatta högst ett femtiotal lärarinnor, vilka genom de vidtagna organisationsändringarna inom skolväsendet kunde beräknas bliva avskedade från sina tjänster. Av dessa torde dock ett större eller mindre antal kunna förväntas erhålla sin utkomst med annat arbete inom skolväsendet eller annorstädes. Det vore givetvis icke rättvist att lämna ifrågavarande lärarinnor, i den mån annan sysselsättning icke kunde beredas dem, helt utan understöd, då ämneslärarinnor vid statsunderstödda privatläroverk och vissa småskollärarinnor vid privatläroverkens förberedande klasser redan tillerkänts dylik förmån. Å andra sidan borde, såsom av 1933 års riksdag i skrivelse nr 256 framhållits, tillses, att statsverket icke lämnade hjälp i andra fall än sådana, där billighetsskäl motiverade ett ingripande från statens sida.

I detta sammanhang ville statskontoret erinra, att inom statens eget verksamhetsområde under de senare åren vid åtskilliga tillfällen förekommit avskedanden av icke-ordinarie personal, som blivit överflödiga genom organisa-

toriska åtgärder. Så hade exempelvis varit fallet vid försvarsväsendets omorganisation år 1925 och nu senast vid omorganisationen av domänverket. I dessa fall hade de från statsverket utgående understöden regelmässigt tillmätts relativt knappt; och det syntes statskontoret icke föreligga skäl att av statsmedel bereda sådan personal, som varit anställd hos kommuner och enskilda, större förmåner än statens egna under liknande omständigheter entledigade befattningshavare. Även om statskontoret sålunda ansåge, att den nu ifrågavarande personalgruppen icke borde lämnas helt utan understöd, syntes det dock ämbetsverket angeläget, att man med hänsyn till konsekvenserna framginge med nödig försiktighet.

Enligt statskontorets mening vore det därvid till fördel att uppställa vissa allmänna riktlinjer att tjäna till ledning vid understödsfrågornas avgörande. Statskontoret finge i sådant avseende föreslå följande.

Såsom allmän förutsättning för understöd torde böra gälla, att i ekonomiskt hänseende verkligt ömmande omständigheter vore för handen, vilket bland annat innebure, att understöd till gift lärarinna borde beviljas endast i det fall att, enligt verkställd utredning, mannen vore urståndsatt att försörja hustrun och familjen i övrigt.

För att komma ifråga till understöd borde vidare vederbörande i minst fem år hava varit anställd vid mindre folkskola eller såsom biträdande lärarinna vid folkskola.

Därest tjänstetiden understege tio år, syntes understödet böra utgå allenast med ett engångsbelopp, varierande efter tjänstetidens längd, men högst uppgående förslagsvis till ett års avlöning.

För lärarinnor med tjänstetid av minst tio år borde understödet kunna bestämmas till ett årligt belopp, varierande efter antalet tjänstår, förslagsvis sålunda, att understödet utginge vid en tjänstetid av

intill 15 år med	$\frac{5}{12}$	av	senast åtnjutna	årslön,
» 20 » »	$\frac{6}{12}$	»	»	»
» 25 » »	$\frac{7}{12}$	»	»	»
därutöver	$\frac{8}{12}$	»	»	»

I intet fall borde det årliga understödet utgå med belopp överstigande 1,500 kronor och ej heller under längre tid än intill dess vederbörande uppnått 60 år, d. v. s. inträdde i pensionsåldern.

Prövningen av understödsfrågor av förevarande art ankomme givetvis på riksdagen, antingen fråga vore om engångsbelopp eller om årligt understöd.

Därest emellertid, sedan årligt understöd beviljats, vederbörande erhölle mera stadigvarande anställning vid statlig eller statsunderstödd läroanstalt, eller eljest finge sin ekonomiska ställning så ändrad, att förutsättningarna för understödets åtnjutande icke längre vore för handen, torde understödet böra i fortsättningen bortfalla eller i varje fall vederbörligen reduceras. Med hänsyn härtill syntes den anordningen böra träffas, att, sedan understödet för första året tillgodonjutits, en årlig prövning av understödsbehovet skulle äga rum genom skolöverstyrelsen, som, i händelse skäl därtill funnes föreligga, ägde att förklara, att understöd ej vidare skulle utgå, eller att det skulle på visst sätt nedsättas. För möjliggörande av sådan prövning borde vederbörande vara skyldig att, därest fortsatt understöd önskades, före utgången av varje budgetår till skolöverstyrelsen inkomma med ansökning därom, varvid redogörelse borde lämnas för sökandens anställningsförhållanden och ekonomiska ställning samt de förändringar däri, som kunde hava inträtt.

Självfallet vore, att de i det föregående angivna grunderna för understöds meddelande borde kunna jämkas i såväl ena som andra riktningen, i den mån särskilda omständigheter därtill föranledde.

Beträffande nu ifrågavarande ansökningar anför statskontoret följande:

Såvitt ämbetsverket kunnat finna, fyllde sökandena de förutsättningar, som i det föregående uppställts för att komma i åtnjutande av understöd. Efter prövning av de olika fallen hade statskontoret för sin del kommit till den uppfattningen, att sökandena borde kunna tillerkännas understöd med följande belopp, nämligen

till Alice Hansén ett engångsbelopp av 2,178 kronor,				
» Elisabeth Johansson årligen, tillsvidare 1,050 kronor,				
» Ebba Zakrisson » , » 1,200 » ,				
» Maria Rådström » , » 1,100 » ,				
» Teresia Söderberg » , » 1,050 » ,			samt	
» Emma Löfstedt » , » 1,500 » .				

Härtill borde anmärkas, *dels* att statskontoret vid understödsbeloppens utmätande i likhet med skolöverstyrelsen ansett, att hänsyn borde tagas till den sänkning av index för dyrtidstilläggs bestämmande, som inträtt efter sökandenas avgång ur tjänst, *dels ock* att statskontoret på de av skolöverstyrelsen anförda skälen funnit sig ej kunna upptaga understödet till Ebba Zakrisson till högre belopp än som av överstyrelsen föreslagits.

Slutligen anför statskontoret ifråga om sättet för understödens bestridande,

att ämbetsverket icke kunde dela skolöverstyrelsens uppfattning, att desamma borde bestridas från förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor. I varje fall borde så ske endast undantagsvis. Nämda anslag hade, statskontoret veterligen, hittills icke anlitats för andra ändamål än anslagens rubrik angäve, och det syntes ämbetsverket bidra till ordning och reda i budgethänseende, om — i likhet med vad som ägde rum beträffande ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter — ifrågavarande understöd finge utgå från särskilt anslag.

Såsom av det anförda framgår, hava ifrågavarande lärarinnor mistat sina förutvarande anställningar vid folkskola eller mindre folkskola på grund av skolorganisatoriska åtgärder utan att därefter hava kunnat erhålla något annat förvärvsarbete. I likhet med de hörda myndigheterna anser jag skäligt, att något understöd nu beredes dem.

I fråga om storleken av de understöd, som sålunda böra utgå, vill jag ansluta mig till vad statskontoret i sådant avseende föreslagit.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med beslut om understödens utbetalande meddela närmare villkor och bestämmelser därför i huvudsaklig överensstämmelse med av statskontoret angivna riktlinjer.

Skolöverstyrelsen har förordat, att ifrågavarande understöd skola bestridas ur det ordinarie förslagsanslaget till avlöning av lärare vid folkskolor. Här emot har statskontoret anført vissa betänkligheter. Utan att ur principell

Departementschefen.

synpunkt vilja ifrågasätta det berättigade i statskontorets uppfattning finner jag mig dock för min del böra förorda, att anslagsfrågan, åtminstone tills vidare, löses i enlighet med skolöverstyrelsens förslag. Förevarande kostnader torde sålunda böra få bestridas ur det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor.

I anslutning till vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att från det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor må under de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl fastställa, utgå följande understöd, nämligen

dels till förra lärarinnan vid Älgöns mindre folkskola i Lycke skoldistrikt Alice Maria Lova Hansén ett engångsbelopp av 2,178 kronor,

dels ock

till förra lärarinnan vid Årtebäcks mindre folkskola i Förlösa skoldistrikt Tekla Elisabet Johansson årligen tillsvidare 1,050 kronor,

till förra lärarinnan vid Valbergs mindre folkskola i Dals-Eds skoldistrikt Ebba Cecilia Zakrisson årligen tillsvidare 1,200 kronor,

till förra lärarinnan vid Ollsta mindre folkskola i Håggens skoldistrikt Maria Karolina Rådström, född Königsson, årligen tillsvidare 1,100 kronor,

till förra lärarinnan vid Stockeds mindre folkskola i Tynderö skoldistrikt Elin Teresia Söderberg, född Långström, tillsvidare årligen 1,050 kronor, samt

till förra biträdande lärarinnan vid Burviks folkskola i Burviks skoldistrikt Emma Aurora Löfstedt, född Holmgren, tillsvidare årligen 1,500 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Einar Sprinchorn.